

MILENIJNA KONFRONTACJA NA ULICACH GDAŃSKA ZAPOMNIANY

MAJ 1966

CZERWIEC
1956

PAŹDZIERNIK
1956

**ROK
1966**

MARZEC
1968

GRUDZIEŃ
1970

CZERWIEC
1976

SIERPIEŃ
1980

GRUDZIEŃ
1981

Materiały ze zbiorów: archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku i Warszawie (IPN), Narodowego Archiwum Cyfrowego (NAC), Polskiej Agencji Prasowej (PAP), Archiwum Państwowego w Gdańsku (APG), Biblioteki Gdańskiej PAN (BG PAN), agencji Kosycarz Foto Press (KFP), Diecezjalnego Ośrodka Duszpasterstwa Akademickiego w Gdańsku (DODA), Janusza Gojkego.

Literatura: D. Gucewicz, *Próba sił? Rok 1966 w Gdańsku. Milenium kontra Tysiąclecie*, Gdańsk 2014.

Wystawa przygotowana przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku

Autor: dr Daniel Gucewicz

Recenzenci: prof. dr hab. Igor Hałagida, dr hab. Elżbieta Wojcieszek

Projekt graficzny: dr Daniel Gucewicz, Mateusz Rosa

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

TE
DEUM
LAUDAMUS

Prymas Wyszyński przed katedrą w Poznaniu, 17 kwietnia 1968 r. (NAC, fot. NN)

Dziesięcioletnie przygotowanie do Milenium winno całą Polskę przeobrazić wewnątrz. Los komunizmu rozstrzygnie się w Polsce. Jak Polska się uchrześcijani, stanie się wielką siłą moralną, komunizm sam przez się upadnie.

Prymas Polski kardynał Stefan Wyszyński (1960)

Władysław Gomułka w Siedlcach 21 lipca 1968 r. (NAC/PAP, fot. M. Szyperko)

Obchodom tysiąclecia powinniśmy nadać nie klerykalny, lecz nasz, ludowy charakter.

I sekretarz KC PZPR Władysław Gomułka (1958)

Jako pierwszy przygotowania do uczczenia milenijnej **rocznicy chrztu Polski** podjął Kościół katolicki. Jeszcze w czasie internowania przez komunistów prymas Wyszyński stworzył ideę szerokiego programu duszpasterskiego. Rozpoczęta w 1957 r. dziesięcioletnia **Wielka Nowenna przed Milenium Chrztu Polski** miała na celu moralne i duchowe odrodzenie narodu polskiego. Jednym z jej najbardziej widocznych elementów była peregrynacja kopii obrazu Matki Bożej Częstochowskiej, która miała objąć wszystkie parafie kraju. Odpowiedzią władz PRL na wzmogoną pracę duszpasterską Kościoła w ramach Wielkiej Nowenny, którą nazywały „ofensywą wojującego klerykalizmu”, były obchody **Tysiąclecia Państwa Polskiego** rozłożone na lata 1960–1966. Ich nadrzędnym przesłaniem była teza o tym, że Polska Ludowa jest ukoronowaniem polskich dziejów. Częścią składową państwowego programu była budowa w czynnie społecznym „tysiąca szkół na Tysiąclecie”.

Wybuch „bitwy milenijnej” nastąpił pod koniec 1965 r. wraz z reakcją władz na Orędzie biskupów polskich do biskupów niemieckich ze słynnym zdaniem „przebaczmy i prosimy o przebaczenie”. Propagandowe hasła „nie zapomnimy, nie przebaczymy” były obecne podczas wszystkich imprez państwowych. W **Roku Jubileuszowym 1966** odbyły się uroczystości milenijne w dziesiątkach miejscowości w całym kraju ułożonych w Szlak Historyczny Tysiąclecia (najważniejsze: 14–17 kwietnia w Gnieźnie i Poznaniu oraz 3 maja na Jasnej Górze). Brali w nich udział niemal wszyscy polscy biskupi pod wodzą prymasa Wyszyńskiego oraz setki tysięcy wiernych. Równoległe do kościelnych władze organizowały własne imprezy bardzo często z okazji nigdy nie świętowanych wydarzeń (np. 21 rocznicy sforsowania Odry), tworząc atmosferę „walki o rząd dusz”. Nierzadko ich prowokacje doprowadzały do drobnych starć, a nawet zamieszek. Tak było w Krakowie, Łodzi, Sosnowcu, Warszawie oraz Gdańsku.

Wykonana przez: Sł. angus z ussa, przepięknie dobrać po drodze gdańskich 26-28 maja 1966 r. (JPN)

Zaplanowane na 28–29 maja 1966 r. centralne uroczystości milenijne w Gdańsku poprzedziła dwudniowa peregrynacja kopii obrazu Matki Bożej Częstochowskiej po wybranych parafiach diecezji gdańskiej. Nawiedzenia dostąpiły kościoły w Kałdowie, Lasowicach Wielkich, Nowym Stawie, Marynowach, Nowym Dworze Gdańskim, Ostaszewie, Kiezmarku, Suchym Dębnie, Pszczółkach i Pruszczu Gdańskim.

Przejazd samochodu-kaplicy był bacznie obserwowany przez funkcjonariuszy SB. Czasem jednak udawało mu się zgubić „ogon”. W Marynowach... Milicja pytała na plebanii o Obraz. Na plebanii była tylko siostrzenica ks. proboszcza, szesnastoletnia uczennica, która odpowiedziała, że Obraz odjechał. Oni: „Myśmy nie widzieli”, wtedy dziewczyna dała im dobrą odpowiedź, że „widocznie nie każdy może Matkę Boską zobaczyć” (z „Kroniki Nawiedzenia”).

Przyjazd do Gdańska w dniu 28 maja 1966 r. niezwykle popularnego i atakowanego przez propagandę Prymasa Polski stanowił wielkie i doniosłe wydarzenie. Dziesiątki tysięcy ludzi wyszły na ulice, by go powitać, dowodząc tym samym wielkiego szacunku, jakim go darzono.

Droga do Oliwy, zwłaszcza przez centrum miasta, przez Wrzeszcz, jest tak ciężka, że jedziemy jak w tunelu, przez istną ulewę kwiatów. Raz musiałem wysiąść z wozu, by utorować drogę. Ciężba staje się nie do przebycia. Partia prowokująca uczucia katolików, wygoniła na ulicę wszystkich, „i wierzących i niewierzących”.

S. Wyszyński, „Zapiski milenijne”

Przedstawiając atrakcyjne propozycje, daliśmy ludziom możliwość wyboru.

ze sprawozdania Wydziału Propagandy i Agitacji KW PZPR w Gdańsku

Na czas obchodów milenijnych władze Gdańska przygotowały wiele atrakcyjnych imprez. Ich celem było **odciągnięcie ludzi** od uczestnictwa w uroczystościach kościelnych. Podjęto też szereg innych działań, jak przymusowe wycieczki dla pracowników i dzieci, czy ciekawe filmy w telewizji. Centralnym punktem uroczystości państwowych było Święto Ludowe, zorganizowane w niedzielę 29 maja 1966 r. w Wejherowie z udziałem najwyższych władz (przemawia sekretarz KC PZPR Józef Tejchma, z tyłu, z papierosem, I sekretarz KW PZPR w Gdańsku Jan Ptasieński).

(ze zbiorów APG, BG PAN)

Wieczorem 28 maja 1966 r. w kościele akademickim „na Czarnej” we Wrzeszczu odbyło się nabożeństwo dla studentów Trójmiasta. Obok kardynała Stefana Wyszyńskiego uczestniczyło w nim kilku biskupów, w tym arcybiskup Karol Wojtyła.

My, stare pokolenie pierwszego tysiąclecia i Wy, młode pokolenie drugiego tysiąclecia, wszyscy w tej chwili zdajemy egzamin: czy pójdziemy za Bogiem, czy za Baalem; czy zaufamy miłości, czy nienawiści; czy umiłujemy prawdę i będziemy żyć duchem prawdy, czy też zaufamy sprytowi, taktyce, dyplomacji, wykrętom, nabieraniom, propagandzie i tym wszystkim bezecnym terminom, nadużywanym kosztem godności osoby ludzkiej.

Prymas Polski Stefan Wyszyński do młodzieży akademickiej Wybrzeża

Prymas Wyszyński w Bazylice Mariackiej w Gdańsku, 29 maja 1966 r. (NAC, fot. NN)

My wiemy, że siła, którą rozporządzamy, nie jest siłą materii, pięści i namiętnej woli, ale siłą miłości i pokoju. Nie mamy wcale zamiaru przeprowadzać tutaj jakiegś „próby sił”, bo nie można jej przeprowadzać między siłą materialną, fizyczną a siłą duchową, moralną, religijną, Bożą. Nie ma tu porównań, bo to są różne poziomy. Dlatego też my nie schodzimy na poziom, który nam się niekiedy pragnie narzucić i żadnej walki – jak nam się to nieraz imputuje – żadnej „próby sił” nie podejmujemy, bo wiemy, że miłość wszystko zwycięży!

Prymas Polski Stefan Wyszyński w Gdańsku

Centralna uroczystość milenijna w Gdańsku odbyła się w święto Zesłania Ducha Świętego 29 maja 1966 r. w Bazylice Mariackiej. Udział w niej wzięło kilkadziesiąt tysięcy ludzi i ponad 40 biskupów z całego kraju. Mszę pontyfikalną koncelebrowało dziewięciu biskupów z ordynariuszem gdańskim Edmundem Nowickim na czele.

Kto ma ambicję trwania w nieskończoność, musi odrzucić wszystkie inne siły, nieskuteczne na czasy dzisiejsze, a zawierzyć miłości. Kto ma ambicję służenia narodowi, aby i on był nieśmiertelny w swych ambicjach, pragnieniach i dążeniach, musi zaopatrzyć się w jedyną moc, która nie umiera – w miłość, i tą miłością służyć Ojczyźnie. Mają to czynić nie tylko biskupi i kapłani, ale wszyscy, którzy kierują i rządzą narodem, którzy uważają, że są powołani do sprawowania nad nim władzy. Dopiero miłość sprawia, że przestajemy mówić: „ja tu rządzę”, a zaczynamy mówić: „ja tu służę”.

Prymas Polski Stefan Wyszyński w Gdańsku

Na zakończenie uroczystości prymas pobłogosławił wiernych z dachu częściowo odbudowanej plebanii.

Gdańsk był świadkiem przebrania się cierpliwości wierzącego społeczeństwa, któremu propaganda partii usiłuje akompaniować w poważnym, uroczystym nastroju krzykliwymi hasłami i równie krzykliwymi afiszami.

Komentarz Radia Wolna Europa z 31 maja 1966 r.

NIE ZAPOMNIŃ!

Z zachowań archiwistów, dyktatorów, pryncypali, kontrolerów, księży, śpiewaków, którzy do rozprawienia, odwołania się w Gdyni, w obrotach i tuzi na 2346 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

Wierni wracający z kościoła natknęli się na **propagandowe plansze** atakujące biskupów za wystosowane przez nich „Orędzie”. Podbudowani słowami prymasa postanowili je zniszczyć. Przebieg zajść był uważnie obserwowany z gmachu Komitetu Wojewódzkiego PZPR. W tłum wchodziło się kilkudziesięciu funkcjonariuszy MO i SB. Jednego z „tajniaków” poturbowano i odebrano mu aparat, za pomocą którego robił zdjęcia osobom niszczącym tablice. Niszczenie prowokacyjnych instalacji było formą demonstracji w obronie Kościoła. Stanowiło dla ludzi wielkie przeżycie. Gdy tłum dowiedział się, że jest wśród nich amerykański dziennikarz, nie tylko pozwolono mu robić zdjęcia, lecz wiwatowano na jego cześć.

Wielobranżowe
Usługi dla ludności
Informacji
udzielają bezpłatnie OIU
Gdańsk Garncarska 33
Wrzeszcz Brunwaldzka 68
Gdynia Świętojanska 34

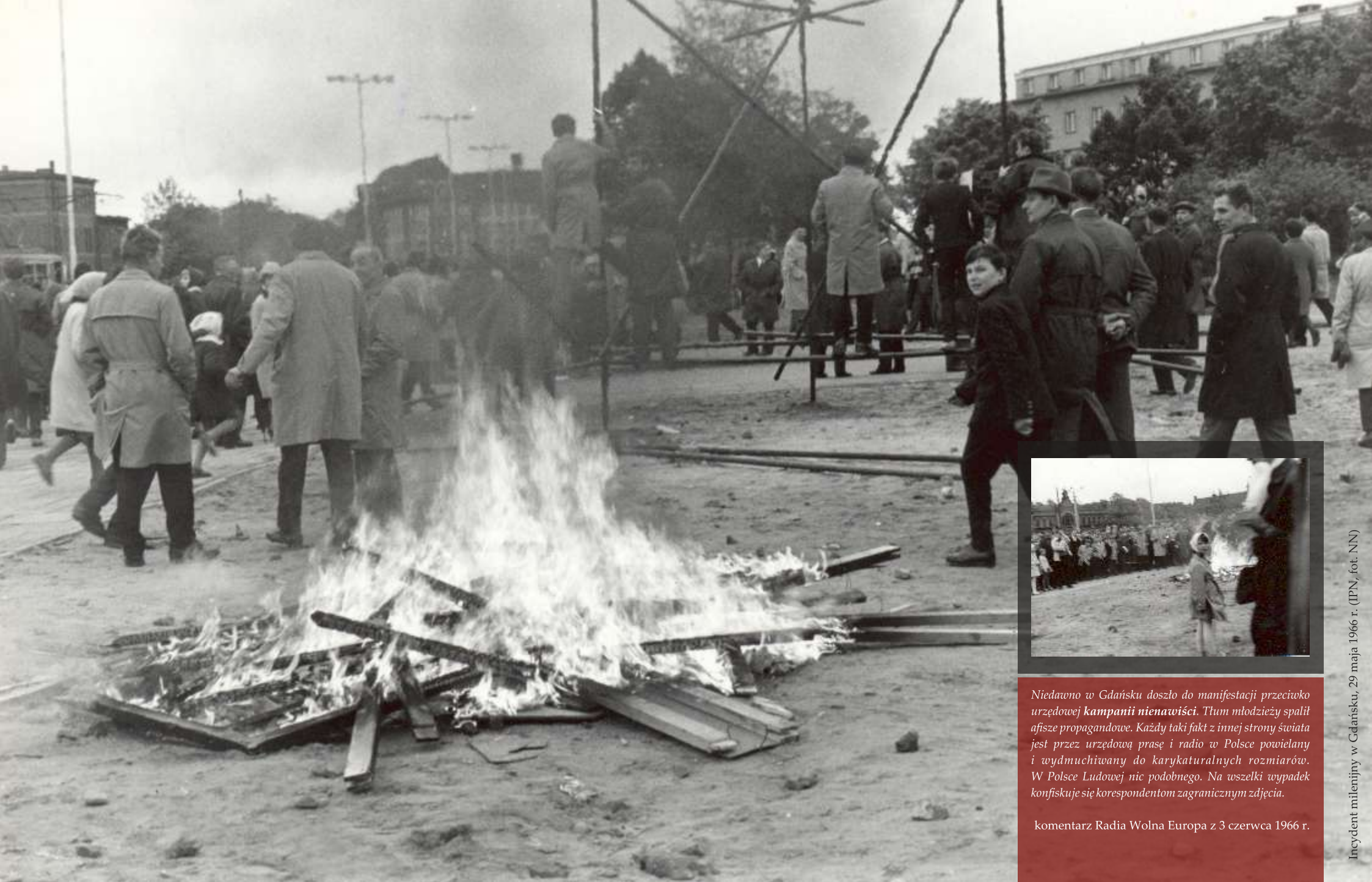
PARUZEL

Za najbardziej aktywnego w niszczeniu instalacji uznano **Edmunda Paruzela**, mieszkańca „reakcyjnej” Częstochowy. W lutym 1967 r. otrzymał on najwyższy wyrok w kraju w związku z obchodami milenijnymi: dwa lata więzienia. Na zdjęciu widać też jednego z funkcjonariuszy SB, por. Zygmunta Barlikowskiego, który na rozprawie występował w roli świadka przeciwko Paruzelowi i innym oskarżonym.

Do „sprawy Paruzela” włączono kolejne osoby, których tożsamość ustalono dzięki wykonanym zdjęciom. Wkrótce aresztowano **Wacława Szulca** (za próbę wywrócenia rusztowania) i **Leszka Włodarczaka** (za trzymanie fragmentów planszy). W sierpniu z kolei ujęto – po zupełnie przypadkowym rozpoznaniu przez jednego z funkcjonariuszy bezpieczeństwa – **Józefa Paluszyńskiego**. Szulc otrzymał karę 1 roku więzienia, Paluszyński 10 miesięcy.

Niedawno w Gdańsku doszło do manifestacji przeciwko urzędowej **kampanii nienawiści**. Tłum młodzieży spalił afisze propagandowe. Każdy taki fakt z innej strony świata jest przez urzędową prasę i radio w Polsce powielany i wydmuchiwany do karykaturalnych rozmiarów. W Polsce Ludowej nic podobnego. Na wszelki wypadek konfiskuje się korespondentom zagranicznym zdjęcia.

komentarz Radia Wolna Europa z 3 czerwca 1966 r.

Jest nieprawdą i raz jeszcze okazało się to nieprawdą w Gdańsku, że dzisiejszą młodzież charakteryzuje bierność w stosunku do zjawisk życia społecznego i politycznego. Właściwą tej młodzieży jest jedynie apatia w stosunku do narzuconych z góry akcji i poglądów. Tam, gdzie wchodzi w grę obrona własnych przekonań, albo czyjaś krzywda, albo **pilny interes narodu**, hamulce pękają. Chodzi o zasadę wolności i sprawiedliwości jednostkowej i społecznej.

komentarz Radia Wolna Europa z 31 maja 1966 r.

Krótko po zniszczeniu plansz na plac zajęły dwie kompanie ZOMO w sile ok. 150 funkcjonariuszy. Zatrzymano kilkadziesiąt osób, w tym wiele przypadkowych (większość zwolniono po przesłuchaniu). Kilka osób „tajniacy” zatrzymali w innych częściach miasta. Incydent z maja 1966 r. był pierwszym społecznym protestem stłumionym przez władze w Gdańsku od czasu strajku dokerów w sierpniu 1946 r. Po raz pierwszy też na Wybrzeżu na taką skalę interweniowało utworzone w 1956 r. ZOMO.

Represje wywołane gdańskimi incydentami na tle konfliktu milenijnego należały do największych w kraju. Objęły one bezpośrednio 26 osób (14 z nich skazano na kary pozbawienia wolności, 7 otrzymało grzywny). Niemal wszyscy zostali ukarani za niszczenie państwowego mienia „z pobudek chuligańskich”. W tej liczbie znaleźli się też czterej zatrzymani 28 maja 1966 r. w Oliwie po zniszczeniu znajdujących się tam plansz.

UKARANI W ZWIĄZKU Z WYDARZENIAMI 28–29 MAJA 1966 R. W GDAŃSKU

**Edmund
Paruzel (30)**
2 lata więzienia

**Wacław
Szulc (20)**
1 rok więzienia

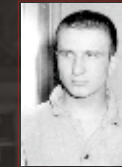
**Józef
Paluszyński (42)**
10 miesięcy więzienia

**Antoni
Hass (31)**
6 miesięcy

**Marian
Leśków (19)**
6 miesięcy

**Stanisław
Masztalerz (18)**
6 miesięcy

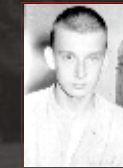
**Józef
Pyszka (21)**
6 miesięcy

**Edmund
Szary (17)**
6 miesięcy

**Franciszek
Zawadzki (19)**
6 miesięcy

**Andrzej
Leński (17)**
4 miesiące

**Świętosław
Szadujkis-
Szadurski (19)**
4 miesiące

**Władysław
Zawadzki (24)**
4 miesiące

**Antoni
Wieloch (28)**
3 miesiące

Leszek Włodarczak (39) – 2 miesiące aresztu tymczasowego, sprawę umorzono; **Edwin Szmítke (21)** – 2 miesiące aresztu; **Rajmund Glink (16)** – zakład poprawczy; **Jerzy Alfut (17)** – 1200 zł grzywny; **Stanisław Kairewicz/Kirewicz(?) (18)** – 1300 zł grzywny; **Wiesław Grzemski (17)** – 1500 zł grzywny; **Ryszard Iljin (19)** – 1200 zł grzywny*; **Ryszard Białobrzski (27)** – 2200 zł grzywny*; **Antoni Raciborski (27)** – 2500 zł grzywny*; **Helmut Stegemann (23)** – 2500 zł grzywny*; **Cezary Gala (16)** – zwolniony przed upływem 48 godzin; **Ewa Muża (23)** – zwolniona przed upływem 48 godzin; **Józef Kostuch (16)** – sprawę prawdopodobnie umorzono

*uniewinnieni w II instancji
(w nawiasach podano wiek w chwili zatrzymania)

Obchody milenijne ukazały wielką siłę polskiego Kościoła kierowanego przez „Prymasa Tysiąclecia”. Były też ważnym elementem w kształtowaniu antysystemowych postaw społecznych, stanowiły przykład zarówno czynnego, jak i biernego **oporu wobec komunistycznych rządów**.

Choć trudno powiedzieć, że gdański Maj '66 był preludium Marca '68 czy Grudnia '70, to trzeba pamiętać, że brali w nim udział przede wszystkim ludzie młodzi, w większości urodzeni już po II wojnie światowej. A to właśnie oni byli najbardziej aktywni podczas późniejszych wydarzeń na Wybrzeżu.